

FÖRVALTNINGEN FÖR UTBILDNING, KOST, KULTUR OCH FRITID

2021-04-14

Vår referens: Michael Tsiparis
Direkttel: 040-641 11 46
E-post: Michael.tsiparis@lomma.se
Diariennr: KFN/2021:30, BUN/2021:115
Er referens:

Betänkandet SOU 2021:3 Skolbibliotek för bildning och utbildning (dnr U2021/00554)

Sammanfattning

Lomma kommun har fått i uppdrag att ge ett remissvar på Skolbibliotek för bildning och utbildning (SOU 2021:3). Lomma kommun ger ett sammanfattat svar från barn- och utbildningsnämnden och kultur- och fritidsnämnden. Det är kultur- och fritidsnämnden i Lomma kommun som ansvar för skolbiblioteksverksamheten.

Betänkandet SOU 2021:3 Skolbibliotek för bildning och utbildning lyfter tre viktiga punkter; rektors ansvar, skolbibliotek ska vara organiserad inom egna skolenheten och att skolbibliotekarien har en central betydelse.

I Lomma kommun är folk- och skolbiblioteksverksamheten organiserad som en enhet. Detta samarbete kan ge stora fördelar kring rekrytering av bibliotekarier, enklare rutiner kring inköp av medier och hantering av statliga inköpsstödet, bättre samordning i utformande av skolbiblioteksplaner till exempel kring läsfrämjande och media- och informationskunnighet (MIK), ett större samarbete mellan bibliotekschefer och rektorer i ledningen av skolbiblioteken. Lomma kommun föreslår att möjligheten för denna organisering av verksamheten ska inkluderas i betänkandet SOU 2021:3 Skolbibliotek för bildning och utbildning.

Genom skolbiblioteksplanen och kontinuerligt uppföljning- och utvärdering bör skolbiblioteket bli en del i skolans systematiska kvalitetsarbete. Dialogen om biblioteksplanen bidrar till att biblioteket blir allas angelägenhet. Samarbetet mellan skolbibliotekarier och lärare är en förutsättning för att skolbibliotekets verksamhet ska kunna användas som en del i undervisningen. Arbetet med medie- och informationskunnighet behöver stärkas på många skolor, utbildade skolbibliotekarier har potential att utgöra en nyckelroll i detta sammanhang. Dessutom behöver skolbiblioteken i större utsträckning nyttjas för att stärka elevernas digitala kompetens.

Dessa punkter ställer sig Lomma kommun positiva till:

- Skollagen ska definiera att skolbibliotek ska vara en gemensam och ordnad resurs med ett utbud av digitala och analoga medier som ska präglas av allsidighet och kvalitet samt ställas till elevernas och lärarnas förfogande.
- Betänkandet föreslår en reglering som innebär att eleverna i första hand ska ha tillgång till skolbibliotek på den egna skolenheten.
- Betänkande föreslår att det ska framgå av skollagen att skolbibliotek ska vara bemannade. Syftet med förslaget är att stärka likvärdigheten och kvaliteten i skolbiblioteksverksamheten.
- Förslaget att syftet med skolbibliotek ska regleras i skollagen

Lomma kommuns synpunkter gällande betänkandet SOU2021:3

Avsnitt 4.1.2 Skolbibliotek och det systematiska kvalitetsarbetet

(Utredningsförslaget)

Betänkandet skriver att systematiskt kvalitetsarbete handlar om att kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Skollagen anger att inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara de mål som finns för utbildningen. Skolbiblioteksverksamheten är en del av utbildningen i skollagens mening, vilket gör att även denna verksamhet bör ingå i det systematiska kvalitetsarbetet som ska ske både på huvudmannanivå och på skolenhetsnivå. Rektor har ansvar för att kvalitetsarbetet på skolenhetsnivå genomförs under medverkan av elever, lärare och "övrige personal", vilket exempelvis kan innebära skolbibliotekarier.)

Lomma kommun menar att ett sätt att skapa förutsättningar för långsiktighet och hållbarhet är att arbeta aktivt med skolbiblioteksplaner och att säkerställa att dessa är kända av berörda rektorer, skolbibliotekarier och lärare.

Avsnitt 4.4.2 Skolbiblioteket främjar medie- och informationskunnighet

(Utredningsförslaget)

I betänkandet skrivs det att skolbibliotekarien bör ses som "en viktig pedagogisk resurs som kan stödja lärare i frågor som rör informationssökning och källkritik". Skolbibliotekariens roll är komplex. Å ena sidan möjliggör skolbibliotekariernas expertis en stärkt kvalitet i undervisningen då de har en gedigen utbildning inom informationssökning och källkritik. Å andra sidan riskerar skolbibliotekariernas engagemang att leda till en "utlokalisering" av undervisningen om informationssökning, vilket i sin tur kan innebära att innehållet frihoppas från såväl lärarnas ämnesundervisning som bedömning. Det finns då uppenbara risker att medie- och informationskunnighet ses som mindre viktigt av eleverna och lärarna.)

Lomma kommun konstaterar att biblioteksplanen är väsentlig som produkt, men även själva processen med att ta fram en sådan plan kan gynna samarbetet. Dialogen om skolbiblioteksplanen bidrar på så vis till att skolbiblioteksplanen och samarbetet mellan lärare och bibliotekarier inte bara är bibliotekariens eller rektors utan allas angelägenhet. Såväl läroplanerna för de obligatoriska skolformerna som läroplanerna för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan anger sedan 2018, som tidigare nämnts, att rektor har ansvar för att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen. Då det är lärare som enligt skollagen ska leda undervisningen blir ett samarbete mellan skolbibliotekarier och lärare i princip en förutsättning för att skolbibliotekets verksamhet ska kunna användas som en del i undervisningen.

Avsnitt 4.4.7 Rektor legitimerar och tar ansvar för skolbibliotekets verksamhet och utveckling

(Utredningsförslaget)

I betänkandet skrivs det att utmärkande för de skolbibliotek där verksamheten tydligt stöttar elevernas kunskapsutveckling är att rektor är väl insatt i skolbibliotekets verksamhet och ger förutsättningar för att skolbiblioteken ska kunna fylla en funktion i skolans pedagogiska verksamhet.)

Lomma kommun menar att samarbetet mellan skolbibliotekarien och lärarna är väsentligt men att det inte räcker att enbart någon eller några av elevernas lärare samarbetar med skolbibliotekarierna. Kritiskt tänkande är ingen generell förmåga utan förmågan att tänka kritiskt är tätt kopplad till ämnesspecifika kunskaper. Elever som är bra på kritiskt tänkande i ett ämne är inte automatiskt bra på kritiskt tänkande i ett annat.

Lomma kommuns uppfattning är mot denna bakgrund att arbetet med medie- och informationskunnighet behöver stärkas på många skolor och att utbildade skolbibliotekarier har potential att utgöra en nyckelroll i detta sammanhang. För att undervisningen om medie- och

informationskunnighet ska utvecklas behöver fler lärare samarbeta med skolbibliotekarier. Dessutom behöver skolbiblioteken i större utsträckning nyttjas för att stärka elevers digitala kompetens.

Avsnitt 4.5.2 – Behov av läsfrämjande arbete

Detta stärker det arbete Lomma kommun bedriver idag med Läsfrämjande insatser i skolan från folkbibliotekets sida. I framförallt förskoleklass, år 3 och år 5. Lomma kommuns skolbibliotekarier fokuserar på andra årskurserna.

Avsnitt 8.1.3 Skolbiblioteksverksamhetens innehåll, styrning och målgrupp

(Utredningsförslaget)

I betänkandet skrivs det om att skolbiblioteksverksamheten är organiserad inom barn- och utbildningsnämnders verksamheter, där ansvarig chef är rektor och ansvarar för att skolbibliotekets verksamhet används som del i undervisningen och för att samarbetsformer utvecklas mellan skolbibliotekarier och lärare.)

Lomma kommun vill att det ska tydliggöras att om skolbiblioteksverksamheten är organiserad som i Lomma kommun, där kultur- och fritidsnämnden har ansvar för skolbiblioteksverksamheten, med chefen för folkbiblioteket som ansvarig chef för skolbibliotekarierna så har rektor ändå mandat och ansvar att tillse att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen och för att samarbetsformer utvecklas mellan skolbibliotekarier och lärare.

Avsnitt 8.3 Samhällsekonomiska konsekvenser

(Utredningsförslaget)

I betänkandet skrivs det att ett skolväsende i vilket alla elever har tillgång till väl fungerande skolbiblioteksverksamhet ger stora samhällsekonomiska vinster. Skolbibliotekarier har avgörande betydelse för att på olika sätt stärka elevers läsande i skolan och på fritiden. Genom att samarbeta med lärarna om arbetet med bland annat informationssökning och källkritik kan skolbibliotekarier också bidra till att elever blir informerade, engagerade och demokratiska samhällsmedborgare. De förslag som utredningen lägger syftar till att främja läsandet och öka medie- och informationskunnigheten för alla elever i Sverige. Dessa färdigheter har central betydelse för elevers kunskapsutveckling i alla ämnen men också för elevers motståndskraft mot desinformation och propaganda.)

Lomma kommun menar att skolbiblioteket har en väsentlig kompensatorisk kapacitet. Flera av de faktorer som påverkar barns och ungas läsfärdigheter är kopplade till skolan och undervisningen, men den enskilt viktigaste faktorn för utvecklingen av läsfärdigheter är den läsmiljö som finns i hemmet. Genom ett ökat antal bemannade skolbibliotek med allsidigt utbud kan även elever som saknar en god läsmiljö i hemmet få tillgång till en stimulerande läsmiljö, vilket kan gynna den sociala rörligheten och en jämlik samhällsutveckling.